

Jen pro vnitřní potřebu

Z P R A V O D A J

OV KSČM OPAVA

Červenec - srpen 2011

TERMÍNOVÝ A OBSAHOVÝ PLÁN PRÁCE OV KSČM V OPAVĚ NA II. POLOLETÍ 2011

OV KSČM pondělí v 15,30	VV OV KSČM pondělí v 15,00	MS KR KSČM pondělí v 9,00	ÚV KSČM sobota v 9,00
29. 8.2011	11.7.2011	11.7.2011	10.9.2011
28.11.2011	29.8.2011 ve 14,30	8.8.2011	3.12.2011
5. 12.2011- celokresní aktiv hospodářů ZO	10.10.2011	5.9.2011	
	28.11.2011	10.10.2011	
Konání OK KSČM:	19.12.2011	28.11.2011	
21.1.;nebo 4.2.; 3.3.2012	16.1.2012	19.12.2011	
podle nájmu místa		16.1.;13.2.;5.3.2012	
Stálé body vedení OV KSČM :	<div>➤ Kontrola plnění usnesení</div> <div>➤ plnění rozpočtu, personální a mzdové otázky</div> <div>➤ Informace z práce klubů zastupitelů</div> <div>➤ organizační činnost, politické akce</div> <div>➤ Příprava materiálů PZ OV</div>		

- **Poznámka :** termíny mohou být měněny podle termínů zasedání zastupitelstev obcí,atd.

Hlavní cíl:

- Konkrétní naplňování Hlavních úkolů okresní konference KSČM, závěrů VII.sjezdu, celostranické konference KSČM a ÚV KSČM.
- Účinná koordinace a činnost jednotlivých MV-SV KSČM k udržení jejich akceschopnosti a ZO KSČM a v přípravě VČS. OK, voleb do ZMSK v r. 2012.
- Posílit početní zastoupení KSČM v zastupitelstvu MSK a tím rozšířit možnosti k obhájení krajské levicové koalice. Vybrat důstojného a odborně vyspělého kandidáta pro volby do Senátu P ČR, který by zvýšil možnosti v postupu do 2. kola senátních voleb v obvodě Opava.

Konkrétní body jednání:

1. Kontrola plnění usnesení stranických orgánů v podmínkách okresní organizace.
2. Posílení informovanosti členů ZO KSČM a zastupitelů za KSČM na základě širšího internetového spojení. Posílení úlohy práce s levicovým tiskem.
3. Řešení stranického vlivu v obcích, kde nejsou ZO KSČM ustavením důvěrníka.
4. Návrh plánu práce na I. pololetí 2012.

Společenské a politické akce :

- ♦ 25.6.2011 – Háj ve Sl. – 120. výročí nar. Vladislava Vančury - Rozmarné léto od 13,00 hodin
- ♦ 27.8.2011 – od 12,00 Frýdlant nad Ostravicí – setkání čl. vzájemnosti

TERMÍNOVÝ PLÁN PORAD S PŘEDSEDY ZO KSČM a STŘEDISKOVÝCH PORAD MkV-SkR NA II. POLOLETÍ 2011

OPAVA v 15,30	VÍTKOV – MěV- 18,00 hodin	BUDIŠOV n/B. 17,00 hodin
5.9.2011	12.7.2011 Majerčák	VS ČS
7.11.2011	2.8.	30.7.2011 KD
	6.9.	
5.12.2011 všeplen. schůze (městská konference)	11.10. VČS 1 – rest. Růže	27.8. 6. 8.
	3.11. VČS 3 - KD	24.9.
	8.11. všeplen.schůze, rest. Růže	29.10. 7. 10.
	6.12.2011	26.11.
		17.12.2011

HLUČÍN, rest. TRIANGL v 16,00	KRAVAŘE	VELKÁ POLOM Společ. dům	HÁJ ve Slezsku OÚ
13.7.2011 VS	29.8.2011	12. 7. 2011 18,00	8.9.2011 18,00
17.8. „	26.9.2011 - VČS	13.9. VČS	10.11.2011 VČS
20.9. „	28.11.2011	6.12. 2011	
11.10. VČS			
16.11. „			
19.12. 2011 VS			

Na poradách s předsedy ZO KSČM a zasedání MV KSČM zabezpečují přenos úkolů a usnesení OV KSČM členové OV KSČM, ORK a ORoK KSČM.

**POKLADNA OV KSČM ve dnech
týdně: pondělí – středa – čtvrtek
od 8,00 – 11,30 a od 13,00 – do 15,00 hodin**

- **AKTIV HOSPODÁŘŮ ZO KSČM SE USKUTEČNÍ 5.12.2011
OD 9,00 HODIN NA OV KSČM V OPAVĚ**

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ AKCE:

- ♦ 25.6.2011 – Háj ve Sl. – 120. výročí nar. Vladislava Vančury -
Rozmarné léto v Háji ve Sl od 13,00 hodin
- ♦ 27.8.2011 – od 13,00 Frýdlant nad Ostravicí – setkání čl. vzájemnosti

Přístupy KSČM k církevním restitucím

(42. schůze VV ÚV KSČM dne 15. 7. 2011)

Výsledkem majetkového a politického převratu v roce 1989 je na místo moderní sociálně spravedlivé společnosti opírající se o humanistický ideál a důstojnost člověka bez ohledu na jeho národnostní a sociální původ z bývalého Československa a tedy i z České republiky zadlužený stát, který prošel nejen vlnou rozprodávání, tunelování a rozkrádání veřejného majetku, ale i procesem tzv. restitucí, které měly různý důvod, ale i opodstatnění. Tento proces, žel nebyl dosud ukončen a tak je stále na další majetky státu činěn problematický útok. Jedná se v podstatě o prolomení hranice 25. února 1948 a vytvoření předpokladů pro zpochybnění tzv. Benešových dekretů, tedy zákonů a ústavních zákonů Republiky Československé přijatých v souvislosti s osvobozením vlasti od fašismu, včetně mezinárodně právně zajištěných podmínek obnovy válkou poškozeného Československa. Mimo jiné jsou jedním z takových posledních majetkových komplexů, který je doposud součástí veřejného majetku, majetky v minulosti i současnosti spravované církvemi. Téměř všechny polistopadové vlády a politické reprezentace se již od 90. let 20. století pokoušely různými formami o jejich převedení do vlastnictví církví a náboženských společností s vysvětlením, že jim byly v minulosti zcizeny. Současná pravicová vláda pod vedením Petra Nečase oprášíla v roce 2011 to nejhorší, neúspěšné snahy předchozí vlády M. Topolánka z let 2007-2009 a rámcově představila návrh tzv. vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi.

Nejvyšší orgány KSČM se touto problematikou zabíraly vždy jen v souvislosti buď s výčtovým zákonem nebo v souvislosti s tzv. blokačním paragrafem tedy zejména ustanoveními zákonů 87 a 229/1991 Sb.. Z tohoto důvodu je cílem materiálu „Přístupy KSČM k církevním restitucím“, který je předkládán 42. schůzi VV ÚV KSČM dne 15. 7. 2011, nastínit pohled KSČM na historii problematiky církevního majetku, pokusy o jeho restituci a z toho vyplývající stanoviska strany na řešení těchto otázek.

1. Stručný úvod do problematiky vlastnictví majetku církvemi v českých a československých dějinách

Současná církevní, ale i většinová politická reprezentace se snaží veřejnosti vnutit představu, že církve vytvářely v této zemi po dlouhá staletí především vlastní práci ohromné hodnoty, které jim byly **po únoru roku 1948 zcizeny**. Z toho důvodu považují za logické, že jim bude v současnosti **majetek restituován** a od roku 1990 činí v této oblasti konkrétní kroky.

KSČM **musí upozornit** na to, že mnohá **odborně-historická a právně-historická** díla minulých i současných autorů (např. právně-historická expertíza UK z dob pokusů o restituce Topolánkovy vlády, ale i brožura vedoucího ekonomického oddělení České biskupské konference Mojmíra Kalného a kol. „Církevní majetek a restituce“ z roku 1995) **vyvracejí tvrzení představitelů vlády a církví**, upozorňují na složitost tématiky, její proměnlivost a na konkrétní údaje. Podobně hovoří i někteří zástupci současné buržoazní historiografie.

1.1 Postavení církví v českých zemích do roku 1918

Do 13. století byl církevní majetek podřízen světské moci panovníka, jeho hromadění bylo omezováno a regulováno církevní věroukou a pouze některé sakrální stavby vlastnila tehdy monopolní římskokatolická církev. **Církev držela majetek pouze ve správě** a obhospodařovala ho, nakládat zcela volně s ním však nemohla. Dodnes je **sporem** historiků, jakou majetkovou autonomií církev nabyla po uzavření konkordátu mezi českým králem Přemyslem Otakarem I., pražským biskupem Ondřejem a papežským legátem v roce 1221 resp. 1222. Jisté je, že moc církve, včetně ekonomické, rostla, mezi odborníky však neexistuje shoda na tom, zda touto smlouvou církev majetek skutečně začala reálně i formálně vlastnit, nebo zda měla pouze volnější ruce k jeho správě. Postavení prelátů a církve vzrostlo v době panování Karla IV, za jeho bratra Václava IV. držela římskokatolická církev už

Strana 3 (celkem 12) ZPRAVODAJ OV KSČM 07-08.2011 Opava, červenec – srpen 2011

více než 1/3 veškeré zemědělské půdy v tehdejších zemích Koruny české. Husitské revoluční hnutí vneslo do českého prostředí požadavek chudé církve (třetí bod pražských artikul), z toho důvodu nevlastnila kališnická církev téměř žádný majetek. Římskokatolická církev byla během husitských válek připravena světskou mocí asi o 90 % majetku, čímž výrazně oslabily její pozice. Tento stav se zásadním způsobem neměnil, **majetkové pozice kléru klesly na téměř dvě století na naprosté minimum**. V pobělohorském období a v rámci nastalé rekatolizace pokračovala habsburská monarchie částečně v předchozích tradicích českého království a částečně vytvářelo novou praxi, která s různými modifikacemi platila až do zániku budoucího Rakouska-Uherska. Jediná legální a oficiální římskokatolická církev byla **postupně stále více podřízována** panovníkovi (na úkor papeže), monarchie financovala některé její úkony a byla jí vrácena část majetku (držela poté více než 12 % tehdejšího půdního fondu), o který přišla v době husitského revolučního hnutí. Postavení církve lze tedy charakterizovat asi tak, že **spravovala a vlastnila určité množství majetku**, k čemuž některým církevním subjektům, např. pražskému arcibiskupství, přispíval od roku 1630 stát, a byla podřízena mocensko-ideologickým zájmům Habsburské monarchie. Podobně jako ve středověku rozmnožovala církev držený majetek vykořisťováním poddaných a postupně i námezdních dělníků v manufakturních a jiných provozech. Reformy za vlády Josefa II. v letech 1782-1787 ukrojily konfiskacemi další díl církevního majetku, jehož celková výměra klesla z 10 % současného půdního fondu ČR na asi 3 %. Církve se navíc dostaly do postavení větší podřízenosti vůči státu a v rámci něho musely přejímat některé funkce ve veřejné sféře (např. školství), což se promítalo i do jejich ekonomického postavení.

Přechod k tovární strojové velkovýrobě, průmyslová revoluce a postupné **formování buržoazní společnosti přinesly do právního postavení církve podstatné změny**. Vlivem Velké francouzské buržoazní revoluce a následného napoleonského Code civil (Občanského zákoníku – 1804), který kodifikoval změny nastalé přechodem feudální společenské formace v kapitalistickou, byl v Rakousku v roce **1811 přijat Všeobecný občanský zákoník**, jehož některá ustanovení platila v Československu až do 60. let 20. století. Na tento zákoník se také **odvolává současná pravicová koalice** ústy ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila (ODS), který ho označuje za zdroj západoevropských právních tradic. Tento zákoník **upravil postavení církve** v intencích nových poměrů i zkušeností, které měly své kořeny minimálně v období Josefa II., ale jejich náznaky můžeme nalézt již po Bílé hoře a třicetileté válce. **Římskokatolická církev byla na základě nového zákoníku chápána jako veřejná korporace** navázaná na stát, **jež byla podřízenou, částečně autonomní součástí státu a kterou stát částečně financoval**. Konkordát mezi Rakouskem a Vatikánem, uzavřený v době bachovského absolutismu v roce 1855, sice znamenal v rámci právního pořádku formující se buržoazní společnosti určitý feudální relikv, **uvolnil však církvi ruce pouze ve správě majetku** jí svěřeného **jakožto veřejné korporaci**, politicky a materiálně podporované státem. Pokračování buržoazně demokratické revoluce v habsburském soustátí přineslo po tzv. prosincové ústavě z roku 1867 právní úpravy v rámci **tzv. květnových zákonů** z roku 1874 (např. zákon č. 50/1874 Sb. o vnějších poměrech katolické církve), platných až do zániku tehdejšího Rakousko-Uherska. Církve jimi byly **považovány za veřejné korporace, které majetek nevlastní, pouze ho spravují**. Zákony podmiňovaly platnost závažnějších majetkoprávních úkonů (každého právního jednání o církevním jmění, které přesahuje rámec obyčejné správy a má větší důležitost, zejména zcizení nebo zatížení tohoto majetku či koupě majetku nového) **předchozím souhlasem státní správy**. Dispozice s majetkem církve byla tedy veřejným právem výrazně omezena. Vzhledem ke svému mezinárodnímu rozměru a původnosti moci však nebyla církev římskokatolická zpravidla v právní praxi uznávána za veřejnoprávní korporaci. Proto pouze jednotlivé církevní instituce jakožto právnické osoby (kostel, farní obroč, kapitula, nadace apod.) mohly být subjekty majetkoprávních vztahů.

Majetkové postavení církví před rokem 1918 tedy nebylo tak jednoznačné, jak se snaží režimní a církevní vykladači předestřít české společnosti. V raném středověku bylo nepatrné a závislé na panovníkovi, ve vrcholném středověku bylo sice podstatně větší, ale kvůli provázanosti obtížné a doložitelně odlišitelné od korunního a komorního, v pozdním středověku bylo pak marginální. Pobělohorské období částečně církevnímu vlastnictví přálo, to se ale realizovalo pod kontrolou Habsburského domu a buržoazně demokratické přeměny ho také na základě zkušeností kvalitativně transformovaly do právních ustanovení ve veřejné vlastnictví, podřízené monarchii.

1.2 Postavení církve a její majetek mezi lety 1918 – 1945

Buržoazní prvorepublikové Československo **vycházelo z právní kontinuity s Rakousko-uherskou monarchií**. Ve vztahu k církvím převládl názor profesora církevního a mezinárodního

práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy **Antonína Hobzy**, který tvrdil, že **sakrální majetek je veřejný a církev ho máj pouze ve vlastní správě**.

Kvůli nábožensko-politické orientaci nového státu, potřebě oslabení moci Vatikánu a přeci jenom určitému autonomnímu postavení církví a jejich majetku se nová moc rozhodla začlenit do připravované pozemkové reformy i majetky spravované církvemi.

Ty se staly předmětem první pozemkové reformy, jejíž záborový zákon č. 25/1919 Sb. z 16. 4. 1919 stanovil hranici, od níž se měl provádět zábor půdy nad 150 ha zemědělské a 250 ha veškeré půdy, včetně lesů a rybníků. **Katolická církev spravovala v té době v Československu asi 500 000 ha půdy**, v českých zemích mělo záboru a následné parcelaci podléhat přibližně **235 500 ha půdy**, dalších 30 000 ha připadalo na menší výměry při farách a kostelech. První pozemková reforma však v meziválečném období **nebyla dokončena**, v druhé polovině 20. let se její tempo následkem tlaku šlechtické a církevní buržoazie zpomalovalo, až byly v letech 1935-1936 sepsány s držiteli majetku dle záborového zákona smlouvy o užívání zabraného majetku na dobu dalších 20-30 let. **Církev vyšla ze střetu relativně nejlépe**. Zabrán a parcelován byl pouze jí spravovaný majetek ve výměře necelých **37 000 ha, tzn. pouze 14 %** výměry původního záměru. Církev sice nadále hospodařila na svěřených pozemcích, nebyla však oddělená od státu, a ten se podílel na financování platů duchovních, podpoře církevního školství, charity, či opravě památek a uchovávání kulturního dědictví.

1.3 Vlastnictví majetku církví a jejich postavení v období 1945 - 1989

Některé instituce římskokatolické církve, jako např. Řád německých rytířů či Vratislavské arcibiskupství, se za nacistické okupace a druhé světové války provinily kolaborací, zradou či jinými prohřešky proti národní cti a na základě těchto činů jim byl pozemkový majetek **konfiskován podle dekretu prezidenta republiky dr. Beneše č. 12/1945 Sb. z 21. června 1945**. Celkově se v českých zemích jednalo o **desetitisíce hektarů zemědělské i ostatní půdy**, čímž církve pozbyly další nemalou část své držby.

Mnohem **závažnější a politicky vyhrčenější** však byla **tzv. revize první pozemkové reformy po roce 1945**. Ta si vzala za cíl vrátit se k zásadám první pozemkové reformy a na jejich základě ji dokončit. V českých zemích bylo z církevní držby **předmětem revize téměř 178 000 ha půdy**, církvi po ní mělo zůstat pouze **5 203 ha půdy**. Zákon o revizi první pozemkové reformy č. 142/1947 Sb. byl Ústavodárným Národním shromážděním schválen 11. července 1947, způsob jeho realizace byl stanoven vládním nařízením č. 194/1947 Sb. z 12. listopadu 1947 o soupisu pozemkového majetku pro revizi první pozemkové reformy a o jejím vyznačení v pozemkových knihách. K soupisu a záboru tedy došlo těsně před únorem 1948. Realizace této revize pozemkové reformy však spadala **často až za únor 1948, tedy za platnou restituční tečku**. Přestože bylo právní ustanovení této reformy po únoru 1948 upraveno některými dílčími změnami, podstaty schváleného zákona a rozdělení majetku spravovaného církvemi se zásadně netýkalo. **Zbytek tzv. církevního majetku byl rozdělen v rámci tzv. nové pozemkové reformy, na základě zákona č. 46/1948 Sb., schváleného 21. 3. 1948**. Oba zákony předpokládaly finanční náhradu církvím, která však **nebyla nikdy vyplacena**. Tento nedostatek a absence zdrojů části příjmů církví, včetně zrušení patronátního práva, **napravil stát zákonem č. 218/1949 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem ze 14. října 1949**. Na jeho základě stát **platil a po pozdějších právních úpravách dosud platí** církvím osobní požitky duchovních, jejich cestovní, stěhovací a jiné výlohy, sociální dávky a věcné náklady církve. Není však pravdou, že by výnosy ze spravovaného majetku církvemi před jeho parcelací (tedy před přijetím zákona č. 218/1949 Sb.) církvím na jejich provoz **postačovaly**. Státní výdaje jen ve prospěch římskokatolické církve dosahovaly v letech 1947-1949 121,9 mil. Kč (v letech 1919-1938 ročně 58,3 mil. Kč).

2. Vývoj návrhů na restituce majetku církvím a náboženským společnostem od r. 1990 dosud, včetně aktuálního rámcového návrhu vlády Petra Nečase

2.1 Vývoj problematiky od roku 1989 do roku 2007

Privatizace a restituce se staly jmenovatelem restaurace kapitalismu v ČSSR, ČSFR a posléze ČR od roku 1989 do současnosti, jejich největší a nejsilnější vlna zasáhla Československo v první polovině 90. let 20. století. Je logické, že se v rámci majetkového převratu, který byl neoddelitelnou součástí, následkem a podmínkou existence buržoazního politického systému, objevily již v roce 1991

úvahy o restituci církevního majetku, který měl být údajně konfiskován a znárodněn lidově demokratickou mocí po 25. 2. 1948.

Již na základě výčtového zákona **č. 298/1990 Sb.** o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a Arcibiskupství olomouckého a jeho novely **č. 338/1991 Sb.**, které přijalo Federální shromáždění ČSFR, byl předán majetek řeholním řádům, kongregacím a olomouckému arcibiskupství (celkově se jednalo o 170 objektů). V době projednávání těchto zákonů prohlašovala římskokatolická církev ústy pražského arcibiskupa Františka Tomáška, *“že je to poslední nárok, který církev vznáší.”*

V letech **1997-1998** bylo na základě vládních usnesení předáno církvím na **2000 nemovitostí**.

Církev samotná a jejich spojenci v rámci nového společenského systému však měly zájem na mnohem rozsáhlejších restitucích majetku. Počátkem 90. let 20. století ale nebyl politický prostor pro řešení dalších restitučních kauz, navíc v tak citlivé otázce, jakou restituce církevního majetku v silně ateistické společnosti bezpochyby byly. Církev a konfesionální víra obecně, kterým se po převratu načas podařilo různými způsoby zvýšit své postavení ve společnosti, by navíc vymáháním dalšího majetku mohly přijít o dočasně zvýšený kredit.

Záměry nového režimu i církví, které jsou platné dosud, byly vtěleny do zákonů **č. 229/1991 Sb.** o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“, kterým bylo blokováno **49 000 ha půdy a 180 000 ha lesa**), a **č. 92/1991 Sb.** o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, které obsahovaly paragrafy (29 a 3) **s tzv. blokačními ustanoveními**. Tato ustanovení dosud vylučují převádění tzv. církevních majetků (církví, řeholních řádů a kongregací) na třetí osoby.

Podle Tomáše Ježka se koaliční vláda ODS, KDU-ČSL a ODA zavázala již v roce **1996** v dodatku své koaliční smlouvy k restituci **175 000 ha půdy (hodnoty 17,5 mld. Kč) a 500 budov** církvím a náboženským společnostem, za předpokladu, že tyto do čtyř let přestanou dostávat finanční podporu od státu.

Samotné církve a náboženské společnosti kvantifikovaly své restituční požadavky v roce 1993 v brožůře Mojžíra Kalného a kolektivu „*Církev a majetek II*“. Požadovaly tehdy **46 000 ha zemědělské půdy, 169 000 ha lesní půdy a 3024 budov**. V rámci jednání s menšinovou vládou ČSSD vyčíslily církve své požadavky po státu v roce 1998 na **102,5 mld. Kč**, což představovalo **65 500 ha zemědělské půdy, 168 000 ha lesní půdy a 728 ha vodních ploch**. Celková hodnota údajně zabaveného majetku po únoru roku 1948 měla podle tehdejších představ činit **135 mld. Kč**. Vláda Miloše Zemana ustavila za účelem majetkového vyrovnání státu s církvemi komisi pro vztahy s církvemi. Ta v **dubnu roku 1999** doporučila dvě varianty řešení: veškerý církevní majetek navrátit církvím nebo z tohoto majetku vytvořit fond a jeho výnosy postupovat církvím a náboženským společnostem. Vlády vedené ČSSD se touto problematikou zabývaly i v roce 2004, kdy měla být za tzv. církevní majetek vyplacena církvím a náboženským společnostem finanční náhrada, a v roce 2005, kdy tehdejší ministr kultury za ČSSD Pavel Dostál předložil několik kompromisních návrhů. Všechny tyto aktivity a náměty končily na rozdílných názorech jednotlivých koaličních stran, zejména na neústupnosti lidovců. KSČM nebyla v té době k jednáním o vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi vládní ČSSD přizvána.

2.2 Vláda premiéra Mirka Topolánka a její návrh zákona o církevních restitucích

Po volbách do PS PČR v roce 2006 se moci v ČR ujala konzervativně-liberální pravicová vláda ODS, KDU-ČSL a Strany zelených, v jejímž čela stál Mirek Topolánek. Tato vláda představila svůj záměr dotáhnout majetkové vyrovnání státu s církvemi do konce. Politická situace v české společnosti začala získávat vhodné kontury k realizaci tohoto většinu společnosti poškozujícího záměru, což po volbách Topolánkova vláda vycítila.

Za účelem projednání rozsahu předmětu restituce, jejího obsahu a vymezení, zřídila vláda dne 30. 5. 2007 svým usnesením Komisi pro narovnání vztahu mezi státem a církvemi. Tato komise jednala s tzv. Církevní komisí, složenou ze zástupců 17 církví a náboženských společností. V říjnu 2007 vláda oznámila, že se se zástupci církví domluvila a že tím pádem restituci majetku církvím téměř nic nestojí v cestě. Poté začaly přípravy příslušného zákona, jehož věcný záměr koalice schválila v lednu 2008, těsně před volbou prezidenta ČR. Tehdejší předseda KDU-ČSL Cyril Svoboda následně přiznal, že jeho strana podpořila Václava Klause právě výměnou za církevní restituce.

Komplexní znění zákona bylo dokončeno a zodpovědnými ministry podepsáno 2. 4. 2008, ve vládě byl návrh zákona „o zmírnění některých majetkových křivd způsobených církvím a náboženským společnostem v době nesvobody, o vypořádání majetkových vztahů mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání

s církvemi a náboženskými společnostmi“ přijat v témže měsíci. Topolánkova vláda představila dosud nejkomplexnější návrh restitucí majetku církvím od roku 1989, domluvila se na vyrovnání s církvemi a zdálo se, že má dostatek politických sil k jeho prosazení. Zákon obsahoval, vyčíslil a na jeho základě měla být církvím restituována:

- půda ve prospěch klášterů v hodnotě **51 mld. Kč**
- finanční hotovost katolickým biskupstvím, ostatním církvím a náboženským společnostem ve výši **83 mld. Kč**
- tuto částku splácet po dobu 60 let, vždy na začátku kalendářního roku splátkami ve výši **4,250 mil. Kč** za rok, úročenými **4,85%** úrokem. Celková částka, včetně nákladů financování církví v době tzv. přechodného období, by činila za **60 let** bezmála **270 mld. Kč**.
- 20leté přechodné období, v němž by stát snižoval svůj příspěvek na platy kněží, který vyplácí podle zákona **č. 218/1949 Sb.** Příspěvek vyplácený na počátku každého roku se bude každoročně snižovat o částku odpovídající výši **5 %** částky v prvním roce přechodného období. Po uplynutí dvaceti let by přestal platit zákon **č. 218/1949 Sb.** a stát by církvím nevyplácel náklady na platy kněží. Nic by se však **nezměnilo na 1,5 mld. Kč**, které dává stát každoročně na opravy církevních památek a v rámci státních dotací na církevní školy a sociální ústavy.

V návrhu zákona nebylo specifikováno, jaké majetky mají být restituovány a jakým způsobem došlo k vypočítání uvedených částek. Po urgencích poslanců byly předloženy konkrétní údaje o majetku, který měl být předmětem vyrovnání:

- **181 000 ha lesů**, z nichž mělo být církvím vráceno **65 000 ha**, zbytek odkoupen státem za zmíněnou náhradu a „odblokován“ (zákon č. 229/1991 Sb.).
- **72 000 ha lesů**, z nichž mělo být vydáno **20 000 ha**, zbytek řešen stejně jako v předchozím případě.
- **3600 ha vodních ploch**
- **610 ha zastavěných ploch a 3904 ha ostatních ploch**
- **325 většinou hospodářských budov**

Za m² lesní půdy tedy stát nabízel 27 Kč, za stejnou výměru zemědělské půdy 44 Kč, za vodní plochy 20 Kč a v případě zastavěných ploch 1106 Kč za m². Přitom ve výroční zprávě Lesů ČR se píše, že běžná cena nákupu jednoho m² ze strany Lesů ČR je 10 Kč. Vydán měl být jen majetek, který byl ve vlastnictví státu a státem spravovaných organizací, nikoliv majetek obcí, krajů a fyzických osob.

Tehdejší ministr zemědělství za ODS Petr Gandalovič dokonce hovořil o odluce církve od státu. Vláda se snažila ovlivnit veřejnost ve prospěch zmiňované reformy vydáním tematické brožury.

Po schválení návrhu zákona vládou ho měla probírat PS PČR. Hned od počátku se však stal terčem kritiky a odmítání nejen z řad opozičních stran KSČM a ČSSD, ale také od koaličních poslanců Vlastimila Tlustého, Juraje Ranince a Jana Schwippela. Tyto síly nakonec dvakrát (**v dubnu a květnu 2008**) zablokovaly jeho projednávání v PS PČR.

Poslanec za ODS Vlastimil Tlustý **v červnu 2008 prosadil vznik dvanáctičlenné komise PS PČR** pro posouzení majetkového vyrovnání s církvemi, šest zástupců v ní měla tehdejší koalice, šest opozice (za KSČM ss. Bičík a Koníček). Komisi předsedal lidovec Jan Kasal.

- nechala si zpracovat studii Národohospodářskou fakultou VŠE, která měla doložit, že by církve v případě držby majetku v letech 1948-2007 utržily z jeho výnosů **141 mld. Kč**
- podle zjištění stejné fakulty investoval stát do církví v těchto letech **60 mld. Kč**
- podle samotné komise měla hodnota majetku „odejmutého“ v minulosti církvím hodnotu **134 mld. Kč**.
- komise nakonec v březnu roku 2009 PS PČR navrhla, aby vládní návrh zákona nepřijímala, což byl konec osudu návrhu tohoto zákona Topolánkovou vládou. Z koaličních členů komise hlasoval pro toto doporučení Vlastimil Tlustý.

2.3 Rámcový návrh církevních restitucí koaliční vlády Petra Nečase

V březnu roku 2011 ustavila koaliční pravicová vláda **sedmičlennou vládní komisi** pro narovnání vztahu mezi státem a církvemi, v jejímž čele stojí ministr kultury Jiří Besser. Ta na **konci května** představila některé dílčí obsahové zásady návrhu na restituci majetku ve prospěch církví a náboženských společností. Zásady lze shrnout do těchto bodů:

- celková hodnota majetku, který byl podle pravicové koalice v minulosti církvím ze strany státu odejmut, je stejná jako za vlády M. Topolánka – **134 mld. Kč**
- na rozdíl od Topolánkovy vlády, která chtěla předat církvím 39 % majetku v naturáliích, hodlá Nečasova vláda touto cestou církev saturovat z **56 %**
- to by v praxi znamenalo vydání pozemků, vodních ploch a budov v hodnotě **75 mld. Kč a 59 mld. Kč** ve finanční hotovosti
- podle odhadů církevního experta KSČM s. Vladimíra Koníčka představují tyto částky dohromady asi **350 000 ha půdy**. Vláda přiblížila, že hodnota **75 mld. Kč se týká asi 200 000 hektarů**.
- vydávat se mají pozemky, jež jsou ve správě Lesů ČR a Pozemkového fondu ČR.
- finance by měly být postupně spláceny v **15, 20 či 30letém období s připočtením inflace**
- někteří vládní představitelé sice hovoří o **odlucce církve od státu**, konkrétní plán jejího provedení však nepředložili. V tom byl návrh Topolánkovy vlády přesnější, byť úplnou odluku, ač ji proklamoval, v podstatě nepředstavoval.
- další přesná čísla nejsou známa, jednotlivé cifry se zřejmě budou měnit a doplňovat na základě připomínek z různých stran, včetně církví a náboženských společností, s nimiž má vláda jednat. Na podstatě dalšího z restitučních návrhů to však pravděpodobně **nic nezmění**.

3. Přístupy KSČM k podstatě, smyslu církevních restitucí a k jejím jednotlivým návrhům, se zaměřením na návrh Nečasovy vlády

Přístupy KSČM k vládním návrhům na restituce veřejného majetku církvím a náboženským společnostem mají **několik rovin**. Můžeme vymezit rovinu **historicko-ideovou, procedurální a novodobě-politickou**. Tyto roviny se prolínají a jsou spolu v dialektické jednotě. Představíme je v bodech podle nastíněné klasifikace.

Přístupy historicko-ideové

KSČM nemůže opomíjet názory mnohých odborníků, podle nichž církve minimálně v 19. a 20. století v podstatě zmiňovaný **majetek nevlastnila**, ale jednalo se o **veřejnoprávní majetek**. To, že byl postupně parcelován v pozemkových reformách či konfiskován podle našeho názoru neznamena negaci jejich veřejnoprávního charakteru, ale pouhé dobově nutné omezení autonomně-správní působnosti a pravomoci církví. KSČM může vymezit tyto historicko ideové přístupy k církevním restitucím:

- církve a náboženské společnosti před únorem 1948 de jure nikdy zmiňovaný majetek **nevlastnily**, ale měly ho pouze **v užívání, ve správě**. Tato právní praxe měla svou oporu v hluboké historii Habsburské monarchie a obrážela se v právních základech novodobé buržoazní společnosti v Rakousku. Československo po svém vzniku navázalo **právní kontinuitou** na předcházející ustanovení, **což se do roku 1948 nezměnilo**. Předání majetku církvím by tedy **nebylo restitucí**, čili nápravou původního stavu, protože nové postavení církví by tomu původnímu **vůbec neodpovídalo**.
- pakliže bychom přijaly tvrzení církevních a režimních představitelů (hypoteticky), že majetek v minulosti skutečně vlastnily církve, **musíme konstatovat**, že všechny požadavky po listopadu 1989 **sahají daleko za rámec rozsahu církvemi spravovaného majetku před únorem 1948**, ať už jsou údaje z té doby jakkoliv rozdílné. Současní představitelé argumentují tím, že byla revize první pozemkové reformy prováděna především po únoru 1948 a za změněných pravidel. Z odborných prací však vyplývá, že zábor půdy byl proveden již před únorem roku 1948 a že se **pravidla realizace reformy měnila jen dílčím způsobem**. Revize první pozemkové, tedy prvorepublikové, masarykovské reformy, byla reakcí na její nedokončení v meziválečném období. Podle prvorepublikových smluv však nebyla reforma v té době uzavřena definitivně, došlo pouze k jejímu odložení. **Požadavky církví tedy zasahjí hluboko před restituční tečku 25. 2. 1948**. V současnosti mají být např. vydány lesy z vojenských újezdů, které však vznikly (vojenské újezdy) ze ¾ před rokem 1948.
- kontury posledního návrhu Nečasovy vlády dávají tušit, že bude církvím nabídnut majetek, který spravovaly už **před vznikem republiky v roce 1918**, tedy před započítáním **první pozemkové reformy v roce 1919**. To by znamenalo útok, řečeno slovy T. G. Masaryka

z roku 1927, na „největší čin nové republiky, který je dovršením a vlastním uskutečněním převratu.“

- majetek, který církev do své správy dostala, **byl často rozhojňován odpustky, vykořisťováním a zbídačováním poddaných a námezdních pracovníků.** Tyto hodnoty byly Marxovými slovy lidem „vyvlastněny“ a církvím, dle názorů KSČM, nemohou náležet.
- výnosy ze správy majetku v minulosti církvím zdaleka nestačily na pokrytí nákladů vlastní činnosti. **Stát církev financoval před rokem 1918, po něm, po roce 1945 i 1949.** Je tedy nesmyslné klást počátek finanční závislosti církví na státu do roku 1949 a do přímé souvislosti s pozemkovými reformami, jak církev dlouhou dobu činí.

Přístupy procedurální

Tyto přístupy se týkají zejména postupu vládní koalice při určování výměry majetku, který má být restituován, jeho ocenění, politického a věcného vyjednávání v PČR, ignorování opozice i ostatních církví a náboženských společností.

- vláda Mirka Topolánka doložila přesné informace o rozsahu pozemků, který měl být církvím předán nebo finančně kompenzován **az po opakovaných žádostech opozice. Nečasova vláda tak neučinila dosud,** přestože tyto údaje nepřímou naznačila.
- není doposud jasné, **jak přesně současná vláda dospěla k výpočtu částek,** jež mají být církvím vypláceny, a z jakých pramenných údajů čerpala podklady pro určení výměry půdy, kterou chce církvím předat. Představitelé Topolánkovi vlády opakovaně přiznali, že ke konkrétním **čísłům dospěli dohodou s církvemi** a náboženskými společnostmi. Podklady a doklady nejsou zveřejňovány podle názoru KSČM **především z toho důvodu,** že by vyvrátily církvemi a vládoucí mocí prezentované zdůvodnění restitucí.

Přístupy novodobě-politické

Postavení církví ve společnosti, po jeho dočasném a částečném vzednutí vlivem společenských iluzí po roce 1989, **trvale klesá, stejně jako počet aktivně a pasivně věřících v ČR.** Jestliže v ČSR žilo v době sčítání lidu z roku **1950 93,9 % věřících, z čehož bylo 76,4 % římských katolíků,** pak do roku **1991 jejich počet klesl na 43,9 % resp. 39 % a do roku 2001 na 32,2 %, v případě římských katolíků na 26,8 %.** Lze očekávat, že za deset let od posledního sčítání lidu počet věřících v ČR opět dramaticky poklesl. Možná i z toho důvodu se kapitalistický režim, který potřebuje podporu církví a snaží se ji všemožně uplatit (mimo jiné i návrhem církevních restitucí), rozhodl zařadit do letošního sčítání lidu otázku na náboženské vyznání a příslušnost k církvím pouze do kolonky dobrovolné, což výsledky censu v této oblasti naprosto znehodnotí. Podle odhadů ministerstva kultury ČR ubývá jenom **římskokatolické církvi ročně 100 000 věřících,** ČR je jednou z mála evropských zemí, kde žije více lidí bez vyznání, než věřících. Je zřejmé, že přístup státu k církvím, včetně materiálního zabezpečení, by měl na podobné změny reagovat. **Podle KSČM je však logické, že se tak nebude dít cestou výrazného nárůstu podpory skomírajících církví a náboženských společností, ale právě naopak.** Nemůžeme porovnávat téměř 94 % věřících a zabezpečení jejich duchovních potřeb státem v roce 1949 a nyníšších cca 20 %, obojí ošetřené stejným zákonem.

Naprosto opačný trend než v případě prudkého poklesu počtu věřících však sledovaly církve ve vývoji stavů svých zaměstnanců, zejména duchovních, a nárůstu nákladů na jejich činnost dle zákona č. 218/1949 Sb. **Zatímco v roce 1995 činil počet duchovních v ČR 2631 osob, v roce 2008 už to bylo 4506.** Za tu dobu **vzrostly náklady na činnost církví, hrazené podle zmíněného zákona ze státního rozpočtu, z 393 mil. na 1,4 mld. Kč.** Církve však nejsou státem podporovány pouze podle tohoto zákona. V případě trvání platnosti zákona č. 218/1949 Sb. **lze očekávat pokračování trendu růstu počtu duchovních a analogicky i růstu nákladů plynoucích ze státního rozpočtu.** V nadcházejících desetiletích by mohly tyto prostředky představovat dohromady až stovky miliard korun.

Některé církve a náboženské společnosti jsou na státních příspěvcích zcela závislé, ale např. Českobratrská církev evangelická financuje svůj život ze 2/3 z darů a příspěvků členů církve. Římskokatolická církev je na státním rozpočtu mnohem závislejší, např. v roce 1998 tvořily příspěvky státních a veřejných orgánů na její provoz 46,7 % jejích příjmů.

Jak z předchozích kapitol vyplývá, církve a náboženské společnosti během posledních dvaceti let své požadavky **navyšují. Z 215 000 ha půdy v roce 1993 na přibližně 234 000 v roce 1998, k 260 000 ha v roce 2007 až k přibližně 350 000 ha půdy v současné době.**

V době zadlužení ČR ve výši 1,5 bilionu Kč (ve skutečnosti dosahuje až 4 bilionů), vysoké nezaměstnanosti, nárůstu chudoby, zbídačování a prudkosti vykořisťování, jsou případné restituce majetku církvím **podle KSČM dalším plivnutím do tváře většině české společnosti, proti níž chystá a realizuje současná pravicová vláda pět protilidových, asocíálních a agresivních reforem.** Na jednu stranu vláda zvyšuje daně vykořisťovaným a zbídačovaným, snižuje je monopolům a oligarchii, žene zemi do dluhové pasti, na druhou stranu chce štedře a bez historického opodstatnění uspokojovat zejména bohatý římskokatolický klérus. To je v jedné z neateističtějších zemí světa výsměch těm, kteří živí současnou vládnoucí třídu, a KSČM takový přístup rozhodně odmítá.

Návrhy KSČM na řešení problematiky církevních restitucí a budoucího financování církví a náboženských společností:

- **nepřipustit na základě uvedených důvodů další restituce veřejného a národního majetku ve prospěch církví a náboženských společností;**
- **s církvemi a náboženskými společnostmi jednat o změně jejich financování, pro stát zadlužený soudobým kapitalistickým režimem je neúnosné hradit narůstající požitky prelátů, jejichž věhlas mezi veřejností naopak prudce klesá;**
- **zrušit zákon č. 218/1949 Sb. a tím pádem zastavit financování církví a náboženských společností státem podle tohoto zákona, navrhnout a vyjednat určité přechodné období, v němž by se postupně církve ekonomicky osamostatňovaly;**
- **ostatní činnosti církví a náboženských společností, jako např. školy, sociální ústavy či opravy církevních památek podporovat ze státního rozpočtu dle právních úprav platných pro jiná obdobná zařízení a případy;**
- **do budoucna prosadit úplnou odluku církví od státu, tj. včetně zrušení státní podpory církevního školství a sociálních ústavů;**
- **financování církví a náboženských společností postavit čistě na bázi jejich ekonomické samostatnosti, opřené o příspěvky věřících, jejich dary, sbírky a výnosy z nájmu;**
- **uvažovat o daňové asignaci věřících, k níž se církve v 90. letech 20. století hlásily, ale s poklesem počtu věřících o ní přestaly hovořit;**
- **v případě financování údržby církevních památek po provedení odluky církví od státu pomáhat církvím ze státního rozpočtu na základě smluvních podmínek, případné úhrady nákladů či jiných kompenzací ve prospěch státu;**
- **odblokovat majetek, blokový na základě zákonů č. 229/1991 Sb. a č. 92/1991 Sb. ve prospěch měst a obcí.**

42. schůze VV ÚV KSČM dne 15. 07. 2011

Harmonogram pracovních porad na II. pololetí 2011 k výměně zkušeností s krajskými zastupiteli, zastupiteli statutárních měst a dalšími odborníky KSČM ve výborech a komisích

1. Setkání starostů a místostarostů zvolených na kandidátních listinách KSČM s vedením strany

sobota - 15.10.2011- Poslanecká sněmovna PČR od 10.00 hodin

Organizačně zajišťuje oddělení pro organizaci voleb, regionální a komunální politiku ÚV KSČM ve spolupráci s Poslaneckým klubem KSČM v PSP ČR.

Cílem setkání je: - zhodnocení současného stavu života v obcích, náměty pro práci funkcionářů měst a obcí zvolených za KSČM v nejbližším období, aktivizace práce zastupitelů před VIII. sjezdem KSČM v květnu 2012, krajskými a senátními volbami

2. Pracovní porady k výměně zkušeností s krajskými zastupiteli zvolenými za KSČM i dalšími odborníky KSČM v příslušných výborech a komisích (za účasti „stínových ministrů“ a poslanců KSČM)

b) Předsedové klubů KSČM v krajských zastupitelstvech
(příprava tvorby krajských volebních programů, výběr aktuálních témat)
sobota - 12.11.2011 – ÚV KSČM od 09:30 (zasedačka č. 116)

Výhledově:

Cílem porad je: - sjednocení přístupů krajských zastupitelů a funkcionářů při prosazování úkolů KSČM v dané oblasti v orgánech KZ,
- legislativní změny, návrhy, podněty a záměry; především pak výměna zkušeností mezi zastupiteli z jednotlivých regionů, posouzení, případně sjednocení postupů při řešení aktuálních úkolů či problémů v krajích.

Vážené soudružky,
vážení soudruzi,

Přeji Vám všem příjemné prožití dovolené a načerpání dostatku sil pro naši společnou práci.

Strana 11 (celkem 12) ZPRAVODAJ OV KSČM 07-08.2011 Opava, červenec – srpen 2011

PŘEDSEDA ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
KOMUNISTICKÉ STRANY ČECH A MORAVY

JUDr. Vojtěch Filip

Vážený pan
Ing. Miroslav Štěpán, CSc.
generální tajemník ÚV KSČ
Štíbrova 1216
182 00 Praha 8

V Praze dne 20. 7. 2011

Vážený pane,

považoval jsem osobně vztahy mezi KSČM a KSČ za poměrně korektní, stejně jako je považovali členové volených orgánů naší strany. Pokud jsme zaznamenali některé útoky vůči KSČM ze strany členské základny KSČ, brali jsme je jako exces jednotlivců. Ovšem Vaši výzvu zaslanoú KR a OV KSČM ze dne 12. července t. r. hodnotíme jako vměšování do vnitřních záležitostí naší strany, protože záměrně byl obejit Ústřední výbor a vedení KSČM.

KSČM je suverénní stranou, která vznikla v březnu 1990 a je významnou součástí politického systému nejen České republiky, ale i Evropy. Svůj postoj ke Komunistické straně Československa, k níž se jako pokračovatelé svým názvem hlásíte, jsme nezpochybnitelně vyjádřili v akcích k devadesátiletí první komunistické strany, jež vznikla na československém území. Nekritický přístup není v souladu s myšlenkami zakladatelů hnutí a není ani naší cestou. Minulost je pro nás poučením a výzvou pro budoucnost.

Odmítáme Vaše hodnocení protestních akcí, včetně akcí odborářů, které se uskutečnily v souvislosti s tzv. vládními reformami. Tyto demonstrace do budoucna budeme také podporovat a budeme se aktivně podílet i na dalších krocích jiných subjektů, které se postaví proti zbídačování obyčejných lidí, proti omezování demokracie a svobody. Nebudeme však podporovat neuvážené a „partyzánské akce.“ Zásadně nesouhlasíme s Vaším odmítáním parlamentních forem politické práce. Držíme se striktně Ústavy a zákonů naší země, byť s řadou z nich spokojeni nejsme a ústavní cestou usilujeme o jejich změnu.

Vaše výzva obsahuje i návrh na spolupráci omezený ovšem jen na KSČM a KSČ. Tím vlastně odmítáte platformu Spojenectví Práce a Solidarity (SPaS). To je pro nás naprosto nepřijatelné. Od roku 2005 pod patronací Vojtěcha Filipa probíhají pravidelné schůzky Konference Levicové Jednoty (KOLEJE), jichž se účastní i mnohé další levicové či levostředové subjekty. I zástupci Vaší strany se některých z nich účastnili a měli právo se k podnětům zde vysloveným vyjádřit. Po zahájení činnosti SPaS však Váš zájem ochabl. Tím se sami vyřazujete z možnosti spolupráce. KSČM jako suverénní politická strana spolu se zástupci řady politických stran a společenských organizací se bude dál účastnit projednávání možných společných postupů v zásadních problematikách vývoje společnosti a bude předkládat kvalifikované návrhy na jejich řešení. Nečiní si však právo diktovat druhým své názory na projednávanou látku ani se vměšovat do práv druhých. Totéž očekáváme od Vás.

S pozdravem

111 21 Praha 1, ul. Politických vězňů 9, tel.: 222 897 421, fax: 222 897 422
www.kscm.cz, e-mail: sekretariat.predsedy@kscm.cz